

Έκκληση οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στα κράτη μέλη και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Όχι περαιτέρω ολίσθηση: Να αποσυρθεί το καθεστώς παρεκκλίσεων από τη μεταρρύθμιση του ενωσιακού δικαίου για το άσυλο

Ιούλιος 2023

Τα κράτη μέλη και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, οι ενωσιακοί συννομοθέτες, προχωρούν στη μεταρρύθμιση του ενωσιακού δικαίου για το άσυλο, υπό τη μορφή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, το οποίο υποβαθμίζει το επίπεδο προστασίας και υπονομεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη. Αλλά όχι μόνο.

Ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ επιθυμούν την αναβίωση της πρόσθετης από 2021 πρότασης για την «εργαλειοποίηση». Η πρόταση επιτρέπει παρεκκλίσεις από τις υποχρεώσεις τους σε συνθήκες φερόμενης «εργαλειοποίησης μεταναστών», κατά τρόπο που υπονομεύει την εναρμόνιση και την επίτευξη κοινού συστήματος. Για περισσότερες λεπτομέρειες, διαβάστε την ακόλουθη [ανάλυση](#) και [δήλωση](#).

Η προσπάθεια επίτευξης συμφωνίας μεταξύ των κρατών μελών επί του Κανονισμού για την εργαλειοποίηση απέτυχε το 2022, λόγω του εντοπισμού των εγγενών κινδύνων της πρότασης από ορισμένα κράτη μέλη. Τώρα, ωστόσο, το Συμβούλιο επιχειρεί μία συγχώνευση του περιεχομένου της σε έτερη πρόταση, τον Κανονισμό για τις κρίσεις και την ανωτέρα βία, με στόχο τη δημιουργία ενός Κανονισμού για τις κρίσεις, την ανωτέρα βία και την εργαλειοποίηση (εφεξής «συγχώνευση των Κανονισμών»). Με τη ρύθμιση αυτή, τα κράτη μέλη επιθυμούν να θεσπίσουν τρία καθεστώτα παρεκκλίσεων υπέρ τους: τις κρίσεις, την «ανωτέρα βία» και την «εργαλειοποίηση», έννοιες οι οποίες προσδιορίζονται αορίστως ή και καθόλου. Περαιτέρω, πρόσθετες και ευρείες παρεκκλίσεις εισάγονται προς διαπραγμάτευση, μολονότι η μη συμμόρφωση των κρατών με τις νομικές υποχρεώσεις τους αποτελεί την κυριότερη πρόκληση του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου, εν μέσω μίας εν εξελίξει κρίσης του κράτους δικαίου στην ΕΕ.

Εντός του Κοινοβουλίου, παραμένει ισχυρή η αντίσταση στην κωδικοποίηση της έννοιας της «εργαλειοποίησης» στο ενωσιακό δίκαιο, οι, δε, προτεινόμενες τροπολογίες του Κοινοβουλίου επί του Κανονισμού για τις κρίσεις απορρίπτουν την (κατά)χρηση της «ανωτέρας βίας». Ωστόσο, τα κράτη μέλη στηρίζονται στη βούληση του Κοινοβουλίου να ολοκληρώσει τον Κανονισμό για τις κρίσεις, προσδοκώντας την αποδοχή της συγχώνευσης των Κανονισμών.

Αν εγκριθεί, η πρόταση θα έχει σοβαρές επιβλαβείς επιπτώσεις στα θεμελιώδη δικαιώματα όσων αναζητούν προστασία στην Ευρώπη, οδηγώντας σε:

- Περιορισμό της πρόσβασης στο άσυλο μέσω των καθυστερήσεων στην καταγραφή, τον περιορισμό της πρόσβασης σε νομικούς συμβούλους και τον αυξημένο κίνδυνο επαναπροωθήσεων,
- Ραγδαία αύξηση των ανθρώπων, οι αιτήσεις ασύλου των οποίων θα διεκπεραιώνονται σε διαδικασίες συνόρων δεύτερης κατηγορίας, αντί της κανονικής διαδικασίας ασύλου,
- Αύξηση της διοικητικής κράτησης στα σύνορα σε βάρος των ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων παιδιών και των οικογενειών, μέσω των παρατάσεων των προθεσμιών και της διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής των διαδικασιών συνόρων για το άσυλο και τις επιστροφές,
- Ακατάλληλες συνθήκες υποδοχής και παροχής υλικής και ιατροφαρμακευτικής στήριξης, οι οποίες δεν θα ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, ιδίως για ευάλωτα πρόσωπα όπως τα παιδιά ή οι επιζώντες βασανιστηρίων ή εμπορίας.

Η, δε, συγχώνευση των Κανονισμών καθ' εαυτή:

- είναι δυσανάλογη, ενόψει των σοβαρότατων αρνητικών επιπτώσεών της για τα θεμελιώδη δικαιώματα των ανθρώπων που επηρεάζει,
- εισάγει διακριτική μεταχείριση εις βάρος ορισμένων κατηγοριών προσφύγων, κατά παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και των άρθρων 2 και 22 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού,
- είναι άδικη προς τα κράτη μέλη που συμμορφώνονται με τις προδιαγραφές του ασύλου και θα οδηγήσει σε αύξηση της ευθύνης τους, εφόσον η μη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του ενωσιακού και διεθνούς δικαίου θα αποτελέσει παράγοντα ώθησης,
- ουδόλως αντιμετωπίζει τις καταστάσεις «εργαλειοποίησης» από τρίτες χώρες, αντ' αυτού στοχοποιεί τα θύματα τέτοιων ενεργειών, ήτοι τους ανθρώπους που αναζητούν προστασία,
- θα οδηγήσει στη διάβρωση του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου, το οποίο ήδη πλήττεται από ευρύτατες – και γενικώς ατιμώρητες – παραβιάσεις.

Το ισχύον νομικό πλαίσιο ήδη παρέχει ευελιξία στα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση μεταβαλλόμενων συνθηκών στα σύνορά τους, συμπεριλαμβανομένων παρεκκλίσεων, οι οποίες, ωστόσο, υπόκεινται σε αυστηρούς και εύλογους περιορισμούς από τις Συνθήκες και τη νομολογία του Δικαστηρίου της ΕΕ.

Οι υπογράφουσες οργανώσεις απορρίπτουμε την προσπάθεια θέσπισης μηχανισμών που επιτρέπουν στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν από τις υποχρεώσεις τους σε διάφορες συνθήκες και απευθύνουμε έκκληση για τα παρακάτω:

Η θέση των κρατών μελών επί της συγχώνευσης των Κανονισμών:

- Τα κράτη μέλη πρέπει να καταψηφίσουν τη συγχώνευση των κρίσεων, της ανωτέρας βίας και της εργαλειοποίησης σε ένα ενιαίο νομοθέτημα,
- Ο Κανονισμός για την εργαλειοποίησης, το περιεχόμενο αυτού και η έννοια εν γένει πρέπει να αποσυρθούν οριστικά από τη μεταρρύθμιση,
- Τα κράτη μέλη πρέπει να καταψηφίσουν την κατάχρηση της έννοιας της «ανωτέρας βίας» ως λόγου παρεκκλίσεων από το ενωσιακό δίκαιο για το άσυλο,
- Κατά τη διαμόρφωση της θέσης του επί του Κανονισμού για τις κρίσεις, το Συμβούλιο πρέπει να υιοθετήσει μέτρα που στοχεύουν στην υποστήριξη των κρατών μελών για την τήρηση των υποχρεώσεών τους να παρέχουν προστασία σε συνθήκες κρίσης, όπως η άρση του κριτηρίου της πρώτης χώρας εισόδου, η υποστήριξη της άμεσης προστασίας, η χρήση μηχανισμού *prima facie* αναγνώρισης, καθώς και μέτρα ετοιμότητας και αλληλεγγύης.

Η θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου επί της συγχώνευσης των Κανονισμών:

- Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν πρέπει να δεχθεί τη συγχώνευση των διατάξεων του Κανονισμού για την εργαλειοποίηση και να απορρίψει την έννοια της «ανωτέρας βίας», στην αναζήτηση συμφωνίας επί του Κανονισμού για τις κρίσεις.

Η χρήση παρεκκλίσεων

- Σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο – όπως ερμηνεύεται από το ΔΕΕ – οποιαδήποτε παρέκκλιση πρέπει να περιορίζεται αυστηρά και να λειτουργεί εντός των ορίων του πρωτογενούς ενωσιακού δικαίου
- Πρέπει να αφαιρεθούν οποιεσδήποτε παρεκκλίσεις υπονομεύουν τα θεμελιώδη δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων αυτών που συντελούν σε διευρυμένη χρήση της διαδικασίας συνόρων, από τον Κανονισμό για τις κρίσεις – ή οποιασδήποτε άλλης νομοθετικής πρότασης.

Το καθεστώς έγκρισης:

- Οποιαδήποτε χρήση καθεστώτος παρέκκλισης, είτε στο πλαίσιο του Κανονισμού για τις κρίσεις ή άλλων νομοθετημάτων, πρέπει να υπόκειται σε αυστηρή διαδικασία έγκρισης και όχι σε κατά βούληση επίκληση από τα κράτη μέλη,

- Κατ' ελάχιστο, η διαδικασία έγκρισης πρέπει να:
 - Βασίζεται σε σαφείς και νομικά αξιολογήσιμους ορισμούς,
 - Ρυθμίζει τα αποδεικτικά στοιχεία που πρέπει να προσκομίζονται από το κράτος μέλος που επιθυμεί να εισαγάγει παρεκκλίσεις,
 - Επιτρέπει στην Επιτροπή να αξιολογεί τα αιτήματα των κρατών μελών και να αποφασίζει αν θα γίνουν δεκτά,
 - Καθιστά υποχρεωτική την υιοθέτηση Εκτελεστικής Απόφασης του Συμβουλίου και να απαγορεύει στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν πριν την υιοθέτηση της Απόφασης,
 - Περιλαμβάνει την εκτίμηση του αντικτύπου των προτεινόμενων παρεκκλίσεων στα έτερα κράτη μέλη της ΕΕ και στην εναρμονισμένη διαχείριση του ασύλου,
 - Θέτει ως όρο για την υιοθέτηση της Εκτελεστικής Απόφασης του Συμβουλίου τη δραστηριοποίηση των υπηρεσιών της ΕΕ στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος,
 - Εμπλέκει το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στην παρακολούθηση της κατάστασης.

Υπογράφουσες Οργανώσεις (Για την πλήρη λίστα των οργανώσεων που υπογράφουν την παρούσα Κοινή Δήλωση, μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του [ECRE](#)):

Accem
 Action for Women
 ActionAid International
 Alianza-ActionAid Spain
 AMERA International
 Amnesty International
 ASGI Associazione per gli Studi Giuridici sull'Immigrazione
 Association for Legal Intervention (SIP)
 AsyLex
 AWO Bundesverband e.V.
 Better Days Greece
 Boat Refugee Foundation
 Caritas Europa
 Center for Research and Social Development IDEAS
 Churches' Commission for Migrants in Europe CCME
 COFACE Families Europe
 Comissió Catalana d'Acció pel Refugi (CCAR)
 Conselho Português para os Refugiados (Portuguese Refugee Council)
 Consiglio Italiano per i Rifugiati
 CONVIVE - Fundación Cepaim
 Danish Refugee Council (DRC)
 Diotima Centre for Gender Rights and Equality
 Dutch Council for Refugees
 ECRE
 Entreculturas
 Equal Legal Aid
 Estonian Refugee Council
 EuroMed Rights
 FARR, the Swedish Network of Refugee Support Groups
 Federación Andalucía Acoge
 Federation Italian Christian organisations for international civil service FOCSIV
 Fenix Humanitarian Legal Aid

Forum réfugiés
Greek Council for Refugees (GCR)
HIAS Europe
Human Rights Legal Project
Human Rights Watch
HumanRights360
I Have Rights
Irida Women's Center
Ivorian Community of Greece
Jesuit Refugee Service Greece (JRS Greece)
Jesuit Refugee Service Malta
JRS Europe
JRS-Luxembourg, asbl
Justícia i Pau Barcelona
Kids in Need of Defense (KIND)
La Cimade
LDH (Ligue des droits de l'Homme)
Legal Centre Lesbos
Lighthouse Relief
METAdrasi
Migration Policy Group
Mobile Info Team
Mosaico azioni per i rifugiati
Network for Children's Rights - Greece
Novact
Oxfam
PIC – Legal Center for the Protection of Human Rights and the Environment
Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants - PICUM
Plattform Asyl - FÜR MENSCHEN RECHTE
PRO ASYL
Quaker Council for European Affairs
Red Acoge
Refugee Legal Support (RLS)
Refugee Support Aegean (RSA)
Refugees International
Safe Passage International Greece
Save the Children
SOLIDAR
SolidarityNow
Spanish Council for Refugees (CEAR)
Swiss Refugee Council
Symbiosis - Council of Europe School of Political Studies in Greece
terre des hommes Germany
The Border Violence Monitoring Network
The Syrian Center for Media and Freedom of Expression
Vluchtelingenwerk Vlaanderen